

ตัวตนของคนใต้ : มุมมองผ่านงานวิจัยหัวเขือกัววชน

อาคม เดชทองคำ*

เป็นความกำเริบเลิบบานของไทยเราเองต่างหากที่ได้เพียรพยายามในการอธิบายทั้งตนเองและชาวโลกว่าเรากำลังจะเป็น “เสือตัวที่ห้า” ในการพัฒนาของเอเชีย จนทำให้เราต่างก็ชื่นชมในความสำเร็จของผู้นำประเทศอย่างออกหน้าออกตาต่อการนำพาประเทศผ่านโค้งสุดท้ายเข้าทางตรง เพื่อเบียดกันเข้าเส้นชัยของความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ตามมาตรฐานวัดของทฤษฎีกระแสหลัก (Conventional Theory) จากตะวันตกในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากไม่ว่าเราจะกล่าวอ้างถึงประชาคมไทย ณ พ.ศ.นี้ (2546) ด้วยลีลาไหน และท่วงทำนองใด หรือด้วยวัตถุประสงค์อะไร ต่างก็หลบเลี่ยงไม่พ้นที่จะสรุปว่า “หลงทิศและหลงทาง” จนล้มไทยและเสียไทในที่สุด เพราะแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ผ่านมา สำแดงให้เห็นว่า ได้ให้ความสำคัญกับความเปราะบางมากกว่าตัวตน (ท้องถิ่น) จนเสียสมดุลย์

คำกล่าวอ้างข้างต้นน่าเชื่อว่าเป็นจริง เมื่อ อัมพร ต้วงปาน ประธานกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์บ้านคลองเปี้ยะ อำเภอนะงะ จังหวัดสงขลา ที่รู้จักกันในนามผู้บริหารการเงินระดับ “ป.4 ซี 11” ยืนยันว่า การสูญเสียความเป็นไทจนล้มไทยของเรานั้นหาเป็นอื่นไปได้ไม่นอกเสียจากการที่เรา “ไม่รู้จักตัวเราเอง” เป็นสำคัญ อานิสงค์ของการไม่รู้จักตัวตนของเราเอง เราจึงต้องกลืนกินในสิ่งที่เขาหยิบยื่นให้โดยไม่มีอำนาจและโอกาสที่จะเฟ้นสรร จนเกิดภาวะ “ภูมิคุ้มกันบกพร่อง” ในเวลาต่อมาจึงทำให้ บัณฑิต หลิมสกุล เลขานุการเอกฯประจำกรุงนิวยอร์ก ได้กล่าวไว้ใน “ภูมิคุ้มกันโลกาวิวัฒนาการ” ว่า “...เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่ไทยเราซึ่งสามารถรอดพ้นจากการเป็นโดมิโนตัวสุดท้ายของยุคสงครามเย็น แต่ต้องตกเป็นโดมิโนทางเศรษฐกิจตัวแรกที่ล้มในยุคโลกาภิวัต (บัณฑิต หลิมสกุล; มติชน, 2545) เพราะถ้าเมื่อประชาคมไทยต้องถูกกำหนดโดยปัจจัยภายนอกมากขึ้นเท่าใด ก็นับวันที่จะทำให้การสูญเสียอัตลักษณ์ (ท้องถิ่น) มากขึ้นเพียงนั้น นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า ความเพียรพยายามในการนำพาประเทศไปสู่ความทันสมัยนั้นล้มเหลวเมื่อมีหนี้สินเต็มแผ่นดิน ที่เปรียบประดุจตั้งอนุมูลอิสระกีดกร่อนสยามประเทศอยู่ทุกวี่วัน จนต้องตกอยู่ในกรงเล็บของ IMF (International Monetary Fund) แบบเจ้าเข้าครองในที่สุด การเจ็บป่วยด้วยโรคหนี้สินเรื้อรังในครั้งนี้ใหญ่หลวงนักเพราะได้ก่อให้เกิดแรงสั่นสะเทือนย้อนหลังที่ไม่พึงประสงค์

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไปรแกรมวิฑูรย์ประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช

ในทุกส่วนเสี้ยวของสังคมไทย จนเหลือวิสัยของกษัตริย์สูตร “การกู้เสรี ลงทุนเสรี และการค้าเสรี” ที่มุ่งเน้นให้สังคมไทยมีความทันสมัยแต่ไม่พัฒนาในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมาถึงเวลาต้อง “ทบทวน” นี่คือนิยามการณัฏฐศาสตร์ของสังคมไทยในยุคของความทันสมัย

ครั้นเมื่อประเทศไทยได้เดินทางมาถึงจุดหักเหอีกครั้งที่เปรียบประดุจดัง “บานพับประวัติศาสตร์” (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ :2543,18) ที่แกว่งไปมาระหว่างประตูปานเก่ากับบานใหม่จนทำให้เราไม่รู้จัก “อัตลักษณ์” ที่แท้จริงของตัวเองเลยสักที จึงทำให้เกิดวิกฤตทางปัญญา ว่าโดยเนื้อแท้แล้ววิกฤตทางปัญญามีได้เกิดจากการขาดปัญญา หากแต่เรามองข้ามปัญญาในฐานะที่เป็นภูมิปัญญาของเราเองจึงทำให้ประเทศไทยต้องวกลงอยู่ในวัฏจักร “กบฏค้ำทางปัญญา” เรื่อยมา (วิวัฒน์ชัย อุตถากร, 2544 : 5) ฉะนั้นการศึกษาวิเคราะห์เรื่องตัวตนของคนใต้ผ่านการศึกษาวิจัยเรื่องหัวเชือกวัวชนที่ว่ากันว่าคนใต้นั้นมีเหลี่ยมมีเชิง ไม่ค่อยวางใจใครง่าย ๆ มีคารมจัดจ้าน ไม่ค่อยถนอมน้ำใจคู่สนทนา มีความฉับไวในการตั้งประเด็นโต้แย้งและตอบคำถาม ในขณะที่รักใคร่รักจริง เกลียดใครเกลียดจริงด้วยเช่นกัน ชอบชิงการนำ ดึงเดี่ยวและเสียงสูรหมดไปถึงคนใต้คบยาก เป็นต้นบทความชิ้นนี้จึงได้มีโอกาสสุก้าผ่านมิตินึกคิดและเชื่อว่า “พฤติกรรมทุกประเภทย่อมไม่ใช่อุบัติเหตุหากแต่ต้องมีสาเหตุ” จึงต้องอธิบายประชาคมไทย ว่าแนวคิดการพัฒนาแบบทันสมัยในอดีตได้มีอิทธิพลต่อประชาคมท้องถิ่นยุคหลังความทันสมัย (PostModernization) ในแง่มุมใดและอย่างไรผ่านสามคำถามหลักจากวิจัยเรื่องหัวเชือกวัวชนดังนี้คือ

1. อัตลักษณ์ของคนใต้ที่สำแดงผ่านคติในสามเรื่องหลัก ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองนั้นมีสาระสำคัญอย่างไร
2. กระบวนการก่อเกิดและสั่งสมบ่มเพาะอัตลักษณ์ของคนใต้ ที่สำแดงผ่านมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองนั้นเป็นไปด้วยวิธีไหนและลีลาใด และ
3. อัตลักษณ์ของคนใต้ได้มีผลกระทบทั้งในทางบวกและลบกับการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในส่วนไหนและอย่างไร

1. อัตลักษณ์ของคนใต้ที่สำแดงผ่านคติสำคัญ

1.1 อัตลักษณ์ทางสังคม ความจริงเชิงประจักษ์จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ด้านอุปนิสัยใจคอ วิถีคิดและวิถีทำของคนใต้นั้นสามารถพินิจได้จากหลายกรณี เช่น การรวมกลุ่มจะเป็นไปได้ก็แต่เพียงกลุ่มขนาดเล็กที่มีเครือญาติเป็นฐานรองรับ การตั้งถิ่นฐานแบบแยกกันอยู่ตามเรือกสวนไร่นาของตนเอง การนิยมเลือกเรียนวิชาสาขานิติศาสตร์ (เมื่อถ้ามีโอกาสให้เลือก) การตอบรับเชิงปฏิเสธเมื่อถูกถามว่าไปไหนมาจากผู้เดินสวนทางที่มักจะขึ้นต้นด้วยคำตอบที่ว่า “ไม่” ก่อนเสมอแล้วจึงตอบด้วยคำตอบที่กึ่งเท็จกึ่งจริงจนกว่าจะรู้ว่าคนที่ถามนั้นเป็นใครมาจากไหน เป็นต้น การโต้แย้งทางความคิดในร้านน้ำชาอย่างตรงไปตรงมาและเปิดเผย ไม่ถนอมน้ำใจคู่สนทนาขาดความคารวะ หยิ่งทงสูง อ่อนน้อมถ่อมตนต่ำ มีเซนส์(Sense) ในการบริการ (Serve) ต่ำจนดูเป็นการแข่งกระด้าง รักพวกพ้องจนได้สมญานามว่าสะตอสამัคคี ชอบชิงการนำ ชอบทำตัวเป็นหัวเรือใหญ่ รักใคร่รักจริง เกลียดใครเกลียดจริงจึงได้นำไปสู่คติที่ว่า “ฆ่าได้แต่ทยามไม่ได้” เป็นต้น

1.2 อัตลักษณ์ทางเศรษฐกิจ จริงอยู่แม้เมื่อคำว่าเศรษฐกิจ หมายถึง พฤติกรรมทางด้านการผลิต (Production) การบริโภค (Consumtion) และการจำแนกแจกจ่าย (Distribution) อย่างเป็นทางการ แต่ถ้ามองกล่าวเฉพาะกรณีกระบวนการทางเศรษฐกิจที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของคนใต้อีกจะพบว่า คนใต้นิยมผลิตเดี่ยวภายใต้ความเหมือน เช่น การปลูกยางพาราที่ต้องปลูกพืชพันธุ์ประเภทเดียวกันเพราะสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ในฐานะที่เป็นภักดีภาคบังคับทางธรรมชาติ ในขณะที่ต้องทำการผลิตเดี่ยวและขายเดี่ยวจน ไม่สามารถรวมกลุ่มขนาดใหญ่ เพื่อการต่อรองในเชิงการตลาดได้ ดังนั้นการต้องเฝ้ารอเพื่อทำตามกฎกติากลุ่มจะนำไปสู่การลดทอนความอึดปัดยแห่งตนที่อยู่นอกเหนืออุปนิสัยของคนใต้โดยทั่วไปจึงเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการเชิงธุรกิจได้มีความมั่งคั่งอย่างเป็นกอบเป็นกำสืบมา

1.3 **อัตลักษณ์ทางการเมือง** จริงอยู่แม้ว่าเมื่อการเมือง หมายถึง กระบวนการ (เลือกตั้ง แต่งตั้ง ปฏิวัติ รัฐประหาร) ที่ผู้คนต้องนำมาประพฤติปฏิบัติในทุกกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐกล่าวเฉพาะผู้คนในแวดวงการเมือง ณ กาลปัจจุบัน (2546) ต่างก็ได้สำแดงให้เห็นว่าลีลาและท่าทีในการโค่นล้มคนต่างพรรคเพื่อให้ผู้นำของคนใต้ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึงสองสมัย และกรณีดังกล่าวหาเป็นอื่นไปได้ไม่นอกเสียจากการใช้ความอันจัดจ้านจนทำให้คนทั่วไปเข้าใจและเชื่อว่าสิ่งที่นำมากล่าวอ้างนั้นเป็นจริง ฯลฯ เมื่อกล่าวถึงที่สุด ก็คือพลพรรคของกลุ่มการเมืองปักษ์ใต้ต่างก็มีลีลาในการนำเสนอที่เหนือชั้นกว่าใครอื่น ทั้งๆ ที่ได้ผ่านกระบวนการอบรมและสั่งสมบ่มเพาะมาจากศาสตร์และสถาบันเดียวกัน จึงทำให้ นายชวน หลีกภัย ในฐานะผู้นำฝ่ายค้านและผู้นำรัฐบาลสลับกันได้รับสมญานามว่า “ปากใบมิดโกน” ที่หมายถึงถ้ากรีดใครเข้าก็จะมิบาดแผลจนเจ็บปวดถึงที่สุดนั่นเอง

2. กระบวนการก่อเกิดและสั่งสมบ่มเพาะอัตลักษณ์ของคนใต้ที่สำแดงผ่าน มิติทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

ถ้าเมื่อได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับสถานะของนครศรีธรรมราชในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการสั่งสมบ่มเพาะบุคลิกภาพของคนนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง (ที่มีกรชนว) จากกรณีศึกษาวิจัยเรื่องหัวเขือกัวชนก็จะสามารถอธิบายผ่านสี่สถานะหลักในฐานะหัวเมืองเอกทางภาคใต้ ได้ดังนี้ คือ 1) สถานะทางด้านด้านภูมิศาสตร์คาบแบบสมุทร 2) สถานะทางด้านประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมือง 3) สถานะของการเป็นรัฐอิสระและรัฐชายขอบ และ 4) สถานะทางการเป็นผู้นำทางศาสนาและศิลปะวัฒนธรรม อิทธิพลของสี่สถานะดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการ “ตระหนักถึง” ในคุณค่าของความเป็นตัวตนจนตกผลึกเป็นแนวคิดและทฤษฎีชาติเธอฉันไม่รู้สึกร ในระดับที่ถูกประทับตราจากสังคมระดับมหัพภาคด้วยสัญลักษณ์ในทางลบว่า “คนใต้คบยาก หัวหมอ สะตอสามัคคี ไม่กลัวหนีสิน” เป็นต้น จำแนกอธิบายได้ดังนี้

2.1 **สถานะทางด้านภูมิศาสตร์แบบคาบสมุทร** หมายถึง พื้นที่ที่มีทะเลรายรอบทั้งสองด้าน ทุกจังหวัดบนคาบสมุทรไทยจึงได้รับลมมรสุมตลอดปี อานิสงต์จากการที่นครศรีธรรมราชและจังหวัดอื่น ๆ บนคาบสมุทรไทยได้มีปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์แบบคาบสมุทรดังกล่าว นอกจากจะทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์บก สัตว์น้ำจืด สัตว์น้ำเค็ม และพืชพันธุ์นานาชนิดแล้วยังทำให้เกิดพื้นที่ต่างระดับสามระนาบที่เกือกลมกันและกันอย่างลงตัว คือ ชายฝั่งทะเล ที่ราบลุ่มหลังชายฝั่งทะเลและที่ราบเชิงเขา จึงทำให้นักรตีพทย์ นาดสุภา และคณะสรุปยืนยันว่า ภาคใต้มีความหลากหลายทางชีวภาพจริง เพราะมีไม้คุณภาพดี หวาย ไม้ไผ่ มะพร้าว ผลไม้ป่า ปาล์ม พืชสมุนไพร เครื่องเทศและพืช ผักชนิดต่างๆ เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นของประเทศไทยจะพบว่า ภาคใต้มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่า (ฉัตรตีพทย์ นาดสุภา, 2540:47)

ด้วยเหตุแห่งความหลากหลายทางชีวภาพดังกล่าวได้ทำให้ผู้คนชาวปักษ์ใต้ โดยทั่วไปตระหนักถึงความเป็นตัวตนในระดับที่ว่า ไม่ต้องขยัน ไม่ต้องพึ่งพาใครก็อยู่ได้ ดังนั้นคนปักษ์ใต้จึงไม่ชวนขวยที่จะทำงานประเภทรับจ้างเฉื่อยเฉย ไม่มุ่งมั่นในการทำงาน ไม่มุ่งมั่นคิดค้นเสาะหาเทคโนโลยีมาใช้ทางการเกษตร (เมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ) มีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง ไม่จ้างอน ต้อรันหัวแข็ง ไม่เชื่อการชักชวนขึ้น่างง่าย ๆ นิสัยการปรนนิบัติบริการต่ำ ฯลฯ

จึงทำให้คนต่างภาครับรู้คนปักษ์ใต้ว่าหยิ่งโส ดาหนาดังกล่าวไปสอดคล้องสนับสนุนทางจิตวิทยาที่ว่า “ฉันนั้นเด่น เธอนั้นด้อย” (I am o.k. you are not o.k.) ทั้งนี้คล้าย จะเป็นคำอุทธรณ์ต่อฎีกาของสังคมทั่วไปและตอบข้อกังขาของทั้งชวน เพชรแก้ว และเอกรวิทย์ ณ ถลาง ที่กล่าวไว้ในวารสารพื้นบ้านพื้นเมืองไทยทักษิณ และหนังสือภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภาคว่า เพราะเหตุใดคนปักษ์ใต้จึงชอบใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่กระตือรือร้น ไม่รู้จักอดออม ไม่รู้จักประมาณตนในการใช้จ่าย รักสนุกแต่เกียจคร้าน มีนิสัยบริการและปรนนิบัติต่ำ ไม่ยอมทำงานรับจ้างและรู้สึกไม่สบายใจที่จะทำตามค่านิยมของคนอื่น ฯลฯ ซึ่งน่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่สนับสนุนทฤษฎีชาติเธอฉันไม่รู้ลึก

ประการที่สอง การเป็นศูนย์การค้าทางทะเล ดังที่ศรีศักร วัลลิโภดม ได้กล่าวไว้ในชีวิตไทยปักษ์ใต้ ชุดที่ 2 เรื่องนครศรีธรรมราชกับเส้นทางคาบสมุทรว่า “ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า เมืองนครศรีธรรมราชและเมืองไชยา ต่างก็เคยเป็นเมืองหลวงของแคว้นที่เคยรุ่งเรืองและเป็นเมืองสำคัญทางฝั่งทะเลตะวันออกที่ดัดเทียมกัน แต่ทว่า นครศรีธรรมราชมีอายุยืนในฐานะเป็นเมืองสำคัญกว่าเมืองไชยา (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2524: 9-10) สิ่งสืบเนื่องจากการเป็นศูนย์กลางการค้าบนคาบสมุทรประการหนึ่ง คือ การได้มีโอกาสในการปะทะสังสรรค์กับคนแปลกหน้า แปลกวัฒนธรรม เช่น อินเดีย เปอร์เซีย ปอร์ตุเกศ ฮอลันดา และชาติอื่นๆ อีกมากมาย ความหลากหลายด้านบุคลิกภาพของชนชาติต่างๆ ตามที่กล่าวอ้างข้างต้น ได้ทำให้คนปักษ์ใต้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับ สัมผัสและสืบทอดจนสามารถกำหนดค่าและตีความได้ว่าใครซื่อสัตย์ เล่ห์เหลี่ยม จริงจัง ที่เล่นที่จริง ฯลฯ

ด้วยมวลประสบการณ์ดังกล่าวได้ทำให้พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ได้ตั้งเตือนลูกหลานด้วยภาษาถิ่นจนชินหูว่า “แลให้ตื่นะ หรือวังให้ตี” (ดูแลหรือระมัดระวัง) พฤติกรรมที่ซัดซึ้งไปกว่า ก็คือ คำตอบของคำถามเชิงทักทายที่เริ่มต้นด้วยคำว่า “ไม” ก่อนเสมอแล้วค่อยตามหรือบางครั้งก็ไม่ตามด้วยคำตอบ เช่น แดงถามทักทายดำเมื่อเดินสวนทางกันว่า “ไปไหน” ดำก็จะตอบว่า “ไม” ไปวัดเดียว ไปธุระที่ครูเดียว แต่ถ้าถามว่า “กินข้าวแล้วยัง” ก็จะตอบรับเพื่อปฏิเสธการเชิญชวนว่า “กินมาแล้ว” ทั้งๆ ที่หิว หากเป็นเพื่อนสนิทกันก็จะบอกตรงๆ เป็นต้น พฤติกรรมชุดนี้น่าจะเป็นการพอเพียงที่จะอธิบายว่า คำตอบที่ให้กับคนที่ไม่คุ้นเคยจะเริ่มต้นด้วยคำว่า “ไม” ก่อนเสมอ แล้วค่อยตามด้วยคำตอบที่ไม่ระบุดีมากด้วยความกำกวมและกำกวม เช่น คำว่า “ไปธุระที่โรงเรียน” ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้ว่า ไปหาใครส่วนไหนของโรงเรียน เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้สามารถอธิบายขยายผลไปยังดาหนานอื่นๆ ได้ด้วยว่าเพราะเหตุใดที่คนปักษ์ใต้จึงได้มีท่าทีไว้เชิงและไม่เปิดตัวก่อนเมื่อพบคนแปลกหน้า นี่คือข้อค้นพบเกี่ยวกับตัวตนของคนใต้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง หัวเขือกัวชอนประการแรก

2.2 สถานะทางด้านประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมือง นครศรีธรรมราชในฐานะที่เป็นหนึ่งใน 14 จังหวัดบนคาบมหาสมุทรไทยในปัจจุบัน ได้เคยเป็นเมืองสำคัญเมื่อครั้งที่วัฒนธรรมศรีวิชัยมีอำนาจในการปกครองไปทั่วแหลมมลายูลงไปถึงบริเวณหมู่เกาะอินโดนีเซียปัจจุบัน โดยเฉพาะเกาะสุมาตรา นครศรีธรรมราชเป็นอาณาจักรที่มีอำนาจมาก มีแสนยานุภาพทั้งทางด้านการปกครองและการค้า จากพุทธศตวรรษที่ 18-21 จนสามารถคุมเมือง 12 เมืองทางตอนใต้อย่างเช่น สายบุรี ปัตตานี กลันตัน ปะหัง ไทรบุรี พัทลุง ตรัง ชุมพร บันทาสมอ สงขลา ตะกั่วป่า ถลาง และเลยไปถึงลังกาเลยที่เดียว (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2529 : 402)

จากการที่นครศรีธรรมราชได้เคยมีสถานะเป็นเมืองชั้นนำทางด้านประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมือง ตามที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ กล่าวไว้ในการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชครั้งที่ 4 ว่า นครศรีธรรมราชเป็นอาณาจักรที่มีอำนาจมาก มีแสนยานุภาพทั้งทางด้านการปกครองและการค้า จนได้มาซึ่งสัญลักษณ์ของความเป็นเมือง “สิบสองนักษัตร” ในที่สุด จริงอยู่แม้ว่าความเกรียงไกรของนครศรีธรรมราชในอดีตจะเป็นฝ่ายถูกกระทำจากอำนาจไทยกลางจนต้องตกต่ำตั้งแต่รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา แต่อย่างไรก็ตามได้มีตัวบ่งชี้บางประการที่แสดงให้เห็นถึง

ตาทนาของชาวนครศรีธรรมราชในขณะนั้นว่า ไม่ได้นำพาต่อการกระทำของราชสำนักแต่อย่างใดเมื่อดูจากการหาญกล้า ไม่ส่งคนไปรับเสด็จเมื่อครั้งที่รัชการที่ 5 เสด็จเยือนหัวเมืองปักษ์ใต้อย่างเป็นทางการ

ผลจากการไม่สนองเบื้องพระยุคลบาทในครั้งนั้น ได้ทำให้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชถูกนำตัวไปกักขังที่กรุงเทพฯ กระนั้นก็ตามพรรคพวกและบริวารที่อยู่เบื้องหลังก็หาได้เกรงกลัวการบรรลุโทษดังกล่าวไม่ หากแต่ยังได้ทำทนายอำนจรัฐโดยการเลี้ยงโจรและช่องสมุทรพนันในเขตเหมืองแร่ของนครศรีธรรมราชตลอดมา จนคนในพระราชสำนักขนานนามว่าเป็นเมือง “คนครุั้น” ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นเสมือนจะคลายข้อกังขาของทั้งชาวเพชรแก้ว เอกวิทย์ ณ ถลาง และฎีกากับสังคมทั่วไปว่า ทำไมที่คนปักษ์ใต้มักจะทำตัวเป็นหัวเรือใหญ่ ชอบชิงการนำ ไม่ยอมรับ และไม่ยอมเสียเปรียบใครง่าย ๆ ทั้งนี้เพราะตาทนาดังกล่าวได้ถูกผ่องถ่าย ซึมซับผ่านบุคลิกภาพของบรรพบุรุษรุ่นแล้วรุ่นเล่าในฐานะ “คนเคยใหญ่” นี่คือข้อค้นพบตัวตนของคนใต้จากการศึกษาวิจัยเรื่องหัวเขือกัวชวนประการที่สอง

2.3 สถานะของการเป็นรัฐอิสระและรัฐชายขอบ สืบเนื่องจากการตั้งอยู่บนคาบสมุทรไทยของนครศรีธรรมราชและจังหวัดอื่น หาได้ทำให้นครศรีธรรมราชมีความอุดมสมบูรณ์ ความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าระหว่างคาบสมุทรเพียงสองประการไม่ หากแต่ได้มีสถานะเป็นรัฐอิสระและรัฐชายขอบทั้งตามหลักภูมิเขตและอาณาเขตอีกด้วย กล่าวคือ คาบสมุทรไทยที่มีความยาวตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปถึงสงขลาเป็นระยะทางประมาณ 757 กิโลเมตร และถึงใต้สุดคืออำเภอเบตง จังหวัดยะลาเป็นระยะทางประมาณ 900 กิโลเมตร (ฉัตรทิพย์ นาถสุภาและคณะ, 2540:45) ทำให้การคมนาคมทางเรือชายฝั่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะชาวบ้านร้านถิ่นทั่วไปเพราะไม่มีเรือขนาดใหญ่และยังถูกกระหน่ำซ้ำเติมด้วยมรสุมและโจรสลัดในบางฤดูกาลอีกด้วย ดังนั้นการติดต่อสื่อสารจึงเป็นไปได้ระหว่างกลุ่มบุคคลในพื้นที่ส่วนในคือหมู่บ้าน ชาวเขากับหมู่บ้านท่านา และหมู่บ้านประมงชายขอบคาบสมุทร โดยล่าน้ำสายสั้น ๆ ที่ไหลจากเชิงเขาทางทิศตะวันตกไปออกทะเลที่คาบสมุทรฝั่งตะวันออกแบบตัดขวางกับคาบสมุทรมีความยาวมากจึงเป็นอุปสรรคในการติดต่อสัมพันธ์กับคนและโลกภายนอกสถานะดังกล่าวได้หลอมรวมให้เกิดลักษณะจำเพาะทางสังคมวิทยา จิตวิทยา และการเมืองการปกครองในฐานะที่เป็นต้นตอของการเกิดความรู้สึก “โดดเดี่ยว และถูกทอดทิ้ง” ตามหลักภูมิเขตและอาณาเขตเมื่อถือกรุงเก่าเป็นศูนย์กลาง

สิ่งสืบเนื่องจากการที่ผู้คนชาวปักษ์ใต้รู้สึกโดดเดี่ยวและถูกทอดทิ้งจากภาครัฐทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา มาเนิ่นนาน ทำให้ชาวบ้านหาทางออกโดยการสร้างบ้านแปลงเมืองด้วยหยาดเหงื่อและแรงงานที่ปราศจากรัฐ แน่นนอนที่สุดความรู้สึกรักพวกพ้อง ปกป้องกันเองจนขาดหลักการและเหตุผลในบางครั้งต้องเกิดขึ้นอย่างมีพักสงสัย และน่าจะเป็นที่มาของคำกล่าวหาจากสังคมทั่วไปว่าคนปักษ์ใต้เล่นพรรคเล่นพวกจนได้สมญานามว่า “สะตอสามัคคี” จึงทำให้ต้องยอมรับว่าตาทนาส่วนนี้มีอยู่จริง ดังจะเห็นได้จากการพิสูจน์ซ้ำของนักวิชาการคนแล้วคนเล่าต่างก็ยืนยันในความจริงข้อนี้ เช่น พรพิไล เลิศวิชา (ศิริวง : จากไพร่หนีนายถึงธนาการแห่งขุนเขา) ยงยุทธ ชูแว่น (การดำรงอยู่ของวิถีการผลิตแบบไร้เงื่อนไขในบริเวณเชิงเขาบรรทัด อำเภอภองหรา จังหวัดพัทลุง) และชุมโจรบ้านดอนทราย : รุ่ง ดอนทราย ดำหัวแพร โดยล้อม เพ็งแก้วในวารสารทักษิณคดี เนื่องงานทางวิชาการเหล่านี้พอที่จะยืนยันได้ว่า บุคลิกภาพของชาวปักษ์ใต้ที่รักความเป็นอธิปไตยนิยมสูงนั้นไม่ใช่ “อุปนิสัย” หรือเกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยและไร้เหตุผล หากเป็นมวลประสบการณ์ที่ซึมซับสั่งสมในฐานะผู้ถูกกระทำจากรัฐบาลกลางมาตลอด ดังที่ยายเนื่อม บุญชัย หนิงวัย 85 ปี ในฐานะผู้คนยุคบุกเบิก อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ยืนยันว่า “เมื่อก่อนไม่มีอำเภอ ไม่มีตำรวจ เมื่อคนมาอยู่มากขึ้น จึงได้ตามมาเก็บภาษี” (ฉัตรทิพย์ นาถสุภาและคณะ, 2540:9)

ภาวะเช่นนี้จึงน่าจะเป็นความชอบธรรมของชาวบ้านที่จะต้องปกป้องคุ้มครองกันเองถึงจะอยู่รอดได้ ตัวบ่งชี้ของความอยู่รอด คือ ต้องมีผู้นำที่เด็ดเดี่ยว ด้วยเหตุดังกล่าวจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ชาวปักษ์ใต้ปฏิเสธรัฐ รั้งเกียรจรัฐและมองว่ารัฐและตัวแทนของรัฐคือศัตรู ดังจะเห็นได้จากผู้เฒ่าผู้แก่ปักษ์ใต้ นิยมปรามลูกหลานเมื่อร้องไห้โยเยต้อตึง ไม่เชื่อฟังคำตติงว่า “นุ้ยยามา นายมา” (โน่นตำรวจมา) แสดงว่าตำรวจในฐานะตัวแทนภาครัฐเป็นบุคคลที่ไม่น่าคบค้าสมาคม นำรั้งเกียรจ และนำชยะแขยง ด้วยเหตุผลดังกล่าวน่าจะอุทธรณ์ต่อฎีกาของสัมคมทั่วไป ว่าเพราะเหตุใดที่คนปักษ์ใต้ถึงหัวมอ ปกครองยาก เพราะคนปักษ์ใต้ได้ตระหนักถึง รั้คุณค่าในการดูแลตัวเองและชุมชนมาเนิ่นนาน นานพอที่จะอธิบายตัวเองได้ว่า “ขาดเธอฉันไม่รู้สิ๊ก” นี้คือตัวตนของคนใต้ที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัยเรื่องหัวเขือกัวชานประการที่สาม

2.4 สถานะทางด้านการเป็นผู้นำทางศาสนาและศิลปะวัฒนธรรม นครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีบทบาททั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา และศิลปะวัฒนธรรมบนคาบสมุทรมาลายูตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา บทบาทอันสำคัญของนครศรีธรรมราชในฐานะที่เป็นดินแดนแห่งแรกของการเข้ามาประดิษฐานของพุทธศาสนาสิทธิลังกาวงศ์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 1300 จึงได้ปรากฏหลักฐานด้านศิลปะ ตลอดถึงอารยธรรมด้านต่างๆ ไว้มากมาย แต่ที่มีหลักฐานปรากฏชัดอยู่ 3 แห่งคือ พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช พระธาตุไชยา และพระพุทโธไสยาสน์จังหวัดยะลา (พร้อม มณีโชติ, 2321 : 37) วิวัฒนาการอันยาวนานของอารยธรรมนครศรีธรรมราชบนคาบสมุทรไทย ได้มีหลักฐานแน่ชัดว่าพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเป็นแกนหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดพัฒนาการทางอารยธรรมและวัฒนธรรมในทุกสาขามาตั้งแตอดีต ด้วยเหตุนี้จึงยากที่จะปฏิเสธว่าพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชได้มีบทบาทอย่างสำคัญที่ส่งผลให้นครศรีธรรมราชกลายเป็น “เมืองแม่ทางวัฒนธรรม” ของภูมิภาคนี้ (ปริชา นุ่นสุขและคณะ, 2539 : 5)

สิ่งสืบเนื่องจากการที่นครศรีธรรมราชเป็นเมืองสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้ทำให้นครศรีธรรมราชมีสถานะเป็น “เมืองแม่ทางวัฒนธรรม” ดังกล่าวแล้ว ศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม จึงได้กล่าวสนับสนุนในเรื่องนี้ว่า “...พระเจดีย์องค์นี้เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรืองของเมืองนครศรีธรรมราช เพราะได้กลายเป็นแบบอย่างให้แก่สถูปเจดีย์อีกหลาย ๆ องค์ สร้างขึ้นมาในสมัยหลังๆ” ความโดยสรุปก็คือ จากการที่นครศรีธรรมราชมีสถานะเป็นเมืองแม่ทางวัฒนธรรม จนกระทั่งได้ชื่อว่า “นครเมืองพระ” จึงทำให้พระพุทธศาสนามีผลในการหล่อหลอม กล่อมเกล้าให้คนปักษ์ใต้มีสัญลักษณ์ร่วมกับคนไทยทั่วไปอยู่หลายประการ เช่น เชื่อเรื่องในกฎแห่งกรรม บาปบุญคุณโทษ มีสัจจะและความกตัญญูตเวที เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้ ทำให้เห็นลักษณะนิสัยสองกระแสสวนทาง (Duel Personality) ที่ยากต่อการเข้าใจของคนนอก เข้าทำนองที่ว่า “รู้หน้า ไม่รู้ใจ” เพราะด้านหนึ่งมีลักษณะร่วมกับคนไทยทั่วไปเมื่อดูจากพฤติกรรมพื้นผิว เช่น การเคารพกฎหมาย เชื่อในพระพุทธศาสนา และเทอดทูนพระมหากษัตริย์ ฯลฯ แต่ในอีกด้านหนึ่งเมื่อมีสถานการณ์ขัดแย้ง หรือถูกรังแก ถูกเอารัดเอาเปรียบ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม ตาหนาซ่อนเร้นก็จะปรากฏโดยการรวมกลุ่มกันตอบโต้ด้วยวาจาที่เฉียบแหลม จับใจ ไม่ยอมใครง่ายๆ เริ่มใช้เล่ห์ เหลี่ยมและชั้นเชิง ฯลฯ เหล่านี้ น่าจะเป็นการเพียงพอในการอุทธรณ์ต่อฎีกาของสังคมว่า คนปักษ์ใต้นั้น “คบไม่ยาก” หากแต่ต้องจริงจังและจริงใจต่อกัน เนื่องจากถ้าไม่จริงต่อกันก็จะถูกตอบโต้ในระดับที่รุนแรงยิ่งกว่าด้วยเช่นกัน นี้คือตัวตนของคนใต้ที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัยเรื่องหัวเขือกัวชานประการที่สี่

3. อັตลัษณ์ขงคนไต้ทึ่มีผลกระทบท้งในทงบวกและทงลบกัับการพัฒนำทงสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

จากการที่ไต้กล่าวมาแล้วว่าตัวตนของคนไต้ได้ถูกหล่อหลอมด้วยเหตุและปัจจัยจำเพาะบางประการ เช่น การดำรงค้ออยู่บนคาบมมหาสมุทรที่เป็นท้งเมืองศูนย์กลางการค้าทะเล ความหลากหลายทงชีวภพ ฐฐอิสระและ ฐฐชยชบ เมืองแม่ทงวัฒนธรรมที่มีพระบรมธาตุนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางและเศรษฐกิจการเมืองที่มีอำนาจ มากพอในการต่อรองกับอำนาจฐฐไทยกลาง (กรุงเทพฯ) มาเนิ่นนาน บริบททงประวัติศาสตร์เหล่านี้ต่างก็ถูก ผ่องถ่ายและซึมซับเข้าสู่บุคลิกภพขงคนรุ่นต่อมจกเกิด “อັตลัษณ์จำเพาะ” โดยปริยายจะนั้นอັตลัษณ์จำเพาะ ดังกล่าว เช่นการไม่วางใจใครง่ายๆ ปกครองยาก หัวหมอ และสะตอสამคดีย่อมมีท้งผลบวกและผลลบต่อ การพัฒนำสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างเน่นอน จะนั้น ถ้าเมือจะเปรียบเทียบเกี่ยวกับการถูกครอบงำโดย กระแสวัฒนธรรมและบริภคณิยมระหว่างบางภคคขงประเทศไทยกับภคคไต้ก็จะเป็นว่า ภคคไต้มีผลกระทบน้อยกว่า (ภพรวม) เมือดูจากพฤติกรรมที่ว่า “พ่อแม่หรือผู้แก่ผู้เฒ่าที่มีเงินเหลือกินเหลือใช้ก็จะสะสมไว้เป็นทุนให้กับ รุ่นลูกรุ่นหลาน ในขณะที่ผู้เฒ่าผู้แก่บางภคคขงประเทศไทยนั่งเฝ้ารอจากน้ำพักน้ำแรงและน้ำเนื้อขงท้งลูก และ /หรือหลาน” เป็นต้น

กระนั้นก็ตามอັตลัษณ์จำเพาะขงคนไต้ดังกล่าวย่อมมีท้งจุดเด่นและจุดด้อยที่เปรียบประจูดังเหรีญ ที่ยอมมีสองด้านเสมอ อธิบายความไต้ว่า ในด้านเด่นก็คือไม่ตกเป็นเหยื่อขงคำโฆษณาชวนใครง่ายๆ แต่กั้ขาด โอกาสในการรับรู้สิ่งใหม่ทึ่พึงรู้ ด้วยเช่นกัน เช่น การขยายตัวทงเศรษฐกิจจะกระทำไต้ก็แต่เพียงกลุ่มขนาดย่อม บนพื้นฐฐานขงเครือญาติจึงสำแดงให้เห็นถึงสำนึกสาธารณะมีน้อยกว่าภคคอื่น ๆ ขงประเทศไทย เป็นต้น แต่ บทความข้้นนี้มุ่งที่จะอรรถธิบายเกี่ยวกับผลไต้-เสียจากอັตลัษณ์จำเพาะตนขงคนไต้ในทงการเมืองเท่านั้น โดยศึกษาผ่านกรณีขงเมธีทักษิณท่านหนึ่งเมือครั้งที่ท่านไต้ลงรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราชฐร(สว.) ในปี พ.ศ. 2544 ผลจากการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้นเป็นไปภายไต้ข้อสรุปให้เห็นถึงรอยเด่นและรอยด้อยขง อັตลัษณ์ จำเพาะขงคนไต้สองด้านควบคู่กันดังนี้

ประการแรก จุดเด่นอันพึงมีกัับการพัฒนำนั้นเป็นจริงเมือได้พิสูจน้ซ้่าผ่านคดิที่ว่า 1) ไม่เชื่อใครง่ายๆ โดยเฉพาะคนแปลกหน้าหรือคนหน้าใหม่ในแวดวง จะนั้นแม้ว่าเมธีท่านนั้นจะไม่เคยมีประวัติต่างพร้อยใน โกงบ้านกินเมือง มีหน้าซ้่ายังไต้มีลูกศิษย์ลูกหาและบารมีทงวิชาการในระดับท้วบ้านและเต็มเมือง แต่กั้ไม่สามารถ ผ่านปรากการ สว. ไปไต้เพราะเป็นคคนหน้าใหม่ในทงการเมือง 2) รักพวกพ้อง และรักใคร่รักจริงแต่ถ้าเกลียดใคร ก็เกลียดจริง เกี่ยวกับคดินี้ันตีและโดดเด่นตรงท้วว่า สามารถจัดระเบียบทงสังคมไต้เนื่องเพราะมวลสมาชิทจะ เชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้นำและมีเอกภพในกลุ่มอย่างเหนียวเน่นโดยเฉพาะเมือมีศรัทธาจากภพนอกเข้ามารุกราน ถึงฐานถันในแต่ละกรณีก็จะถูกตั้งคำถามใหม่ว่ามาสายไหน เป็นใคร และจะว่ากันอย่างไร (เหล่า บุหรื ขนวมจีน ค่างร รับส่งและเงินตรา) เป็นต้น 3) มีข้้นเชิงในการตอบรับหรือปฏิเสธ คมชัดในการตั้งประเด็นไต้แย้งที่เฉียบคมและ ฉับไว ฯลฯ ต่อกรณีดังกล่าวไต้สำแดงให้เห็นถึงความมั่นใจในตัวเองจึงกล้าตั้งประเด็นไต้แย้งกับคคนแปลกหน้า พฤติการณ์ดังกล่าวยอมเป็นผลดีในแง่ที่ว่า จะทำให้ไม่ตกเป็นเหยื่อขงคำโฆษณาหรือการประชาสัมพันธ์ หรือ การรณรงค์จากใครง่ายๆ เพื่อคงไว้ซึ่งอັตลัษณ์และเอกภพขงประชาคมอย่างมั่นคง ฯลฯ แต่ในขณะเดียว ก็ไต้มีจุดด้อยในจุดเด่นด้วยเช่นกันซึ่งกำลังจะกล่าวถึงในประการที่สอง

ประการที่สอง จุดด้อยอันพึงมีในการพัฒนำจากจุดเด่นขงคนไต้ที่กล่าวถึงในประเด็นแรกก็คคือ 1) ถ้าเมือ คคนแปลกหน้าที่อุดมไปด้วยมุษยธรรม (คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และมโนธรรม) ก็จะทำให้ประชาคม

ปักษ์ใต้เสียโอกาสในการที่จะได้มาซึ่ง “คนดี” เข้าไปบริหารจัดการบ้านเมือง 2) จุดด้อยของคตริกใครรักจริง กับเกลียดใครเกลียดจริงก็มีจุดด้อยอยู่ตรงที่ว่า ถ้าเมื่อคนที่เคยรักกันมาก่อนเป็นคนที่ขาดมนุษยธรรม หรือมีบุคลิกภาพไม่สมสมัย ก็จะทำให้เกิดปรากฏการณ์แห่งความมืดบอดเพราะฟังความข้างเดียวร่ำมา จึงไม่มีโอกาสได้ลิ้มลองของใหม่ที่ดีกว่าภายใต้ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป 3) การรักพวกพ้องภายใต้สมญานามที่ว่า “สะตอสามัคคี” นั้นอาจจะทำให้จุดเด่นต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นจุดด้อยได้ เนื่องเพราะบางครั้งสถานการณ์ได้สว่างให้เห็นถึงความรักพวกพ้องจึงต้องปกป้องจนเกินเหตุที่สวนทางกับความเป็นจริงจนไม่สามารถอธิบายต่อสาธารณะได้ และถ้ายิ่งเมื่อมีนายหัวที่มากด้วย “มาร” ต้องประสบกับความพ่ายแพ้แต่กลับไม่ยอมแพ้ ก็ย่อมจะยิ่งทำให้ความรักพวกพ้องมากไปด้วยโลภะ โทสะ และโมหะ จนเกินเหตุ หากเกิดเหตุการณ์เยี่ยงนี้ขึ้นจริงแล้วไซ้ ก็จะต้องนับวันให้ความรักพวกพ้องที่เคยสร้างความเป็นเอกภาพอย่างเหนียวแน่นในกลุ่มจะต้องปิดฉากลงอย่างลัมบูรณ์ ภายใต้ความอับเฉาแห่ง “เอกอัครลักษณ์” ของคนใต้ในที่สุด

ความโดยสรุปก็คือวิถีคิดและวิถีทำในการนำพาสยามประเทศไปสู่ความทันสมัยตามมาตรฐานของแนวคิดและทฤษฎีกระแสหลักตลอดช่วงสี่สิบปีที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้เกิดแรงสั่นสะเทือนย้อนหลังที่มีผลหรืออิทธิพลต่อสังคมศาสตร์ยุคหลังความทันสมัยในทุกอนุของประชาคมไทยเนื่องด้วยโรคนี้สิ้นเรื่องจึงต้องสูญเสีย “เอกอัครลักษณ์” ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูญเสียเอกอัครลักษณ์ทางภูมิปัญญาเพราะต้องตกอยู่ในวังวนของกับดักทางปัญญา จึงต้องตกอยู่ในฐานะผู้เจ็บปวดท่ามกลางความเจริญเติบโต (Pain Without Growth) ทั้งๆ ที่เราควรจะได้เติบโตโดยปราศจากความเจ็บปวด (Growth Without Pain) ฉะนั้นบทความชิ้นนี้จึงหาญกล้าที่จะกล่าวหาชนชั้นนำไทยตลอดช่วงสี่สิบปีที่ผ่านมาว่าเป็นผู้มี “วิสัยทัศน์บกร่อง” ที่ทำให้สัมพันธ์ภาพของผู้คนทุกระดับแตกสลายเพราะถูกครอบงำและตกเป็นทาสของลัทธิบริโภคนิยมและวัตถุนิยม จึงต้องมองข้ามเอกอัครลักษณ์ของท้องถิ่นที่อุดมด้วยมนุษยธรรมว่าไม่ใช่สัญลักษณ์ของความทันสมัย ฉะนั้นชนชั้นนำไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมามีจึงสมควรและสมควรจะนิยามว่าเป็น “โหดอำมหิต” (Murderer by Number) ทั้งๆ ที่ชนชั้นนำบางคนได้เพียรพยายามในการดำรงไว้ซึ่งเอกอัครลักษณ์ไทยแต่ก็ไม่สามารถทนต่อแรงเสียดทานของแนวคิดกระแสหลักได้

กล่าวเฉพาะกรณีของเอกอัครลักษณ์ที่สว่างให้เห็นถึงตัวตนของคนใต้ที่ว่าได้ว่าได้รับผลกระทบจากแรงเหวี่ยงกระแสหลักของแนวคิดกระแสหลักไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้คนภาคใดของประเทศไทย แต่โชคดียังไม่มากนักตรงที่เอกอัครลักษณ์ของคนใต้ได้มีการสั่งสมอบรมบ่มเพาะผ่านกระบวนการจำเพาะ เช่น ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมือง ภูมิเขตแบบคาบสมุทร รัฐชายขอบและศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ จึงได้ก่อให้เกิดเอกอัครลักษณ์เฉพาะตนที่มีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งในการพัฒนาด้วยเช่นกัน จนสามารถกล่าวแบบรวมๆ ได้ว่ามีผลกระทบในทางลบน้อยกว่าผู้คนในอาณาภูมิเขตของประเทศบริเวณอื่น เมื่อดูจากจำนวนของผู้ละทิ้งถิ่นฐานเพื่อขายแรงงาน การสะสมเงินทองในฐานะทุนไว้ให้ลูกหลานแทนการเรียกร้องจากทั้งลูกและหลาน หญิงได้ผู้ขายบริการทางเพศ (โสเภณี) ยังต้องปกปิดอย่างแยบยล รวมตลอดไปถึงการไม่ยอมเชื่อใครง่าย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนนอกแวดวง ฯลฯ

กระนั้นก็ตามเอกอัครลักษณ์ของคนใต้ก็มีจุดด้อยควบคู่อยู่ด้วย เช่น ถ้าวักใครรักจริง เกลียดใครเกลียดจริง และถ้าเมื่อคตริที่ว่านี้ดำรงอยู่อย่างขาดสติสัมปชัญญะแล้วไซ้ สิทธิการิยะท่านว่า “ท่านจะไม่มีโอกาสได้ลิ้มลองกับสิ่งที่ดีกว่าตลอดช่วงชีวิต” เลยทีเดียว ฉะนั้นการค้นพบเอกอัครลักษณ์ของคนใต้ผ่านการศึกษาวิจัยเรื่องหัวเชือกวัวชน จึงต้องหาญกล้าที่จะยืนยันว่า ความเชื่อมั่นในตัวเอง รักพวกพ้อง ความจัดจ้านในการติติง ได้แย้งและตั้งข้อสังเกต มาได้แต่พยายามไม่ได้ ตายดีทวาดิตหวาง (ติดคุก) ฯลฯ ยังคงเป็นคตริที่พึงดำรงไว้ เนื่องเพราะแม้ว่าคตริดังกล่าวจะมีทั้งด้านบวกและด้านลบแต่ผู้เขียนก็ยังเชื่อเป็นการส่วนตัวว่ายังมีด้านบวกมากกว่าด้านลบ

เป็นไปไม่ได้ที่บทความชิ้นนี้จะวางเว้นจากการตอบคำถามหลักในฐานะที่เป็นคำตอบสุดท้ายเกี่ยวกับเอกอัครราชทูตที่สำแดงให้เห็นถึงตัวตนของคนใต้ว่ามีผลต่อแนวคิดยุคหลังทันสมัยในมิติใดและอย่างไร เนื่องจากนั้นก็จำเป็นที่จะเปรียบประดุจดัง “ฝนตกในฤดูฝน” ที่อยู่นอกเหนือวิสัยของบทความชิ้นนี้ ฉะนั้นบทความชิ้นนี้จึงหาญกล้าที่จะยืนยันว่า จากฐานรากของชุมชน ที่หมายถึงวิถีคิด วิถีเชื่อและวิถีทำในอดีต จะต้องดำรงไว้ซึ่งสถานะดังกล่าวต่อไป ภายใต้ความชาญฉลาดในการประยุกต์ใช้ผ่านกระบวนการ “สมวาระ” (Harmony) ของสามแนวคิดหลัก คือ 1) Localization 2) Nationalization และ 3) Globalization เนื่องจากถ้าเมื่อเรายิ่งวิ่งไล่ล่าตามกระแสความทันสมัยโดยไม่ใส่ใจกับสามเรื่องหลักดังกล่าว ก็จะทำให้เราสูญเสียความเป็นตัวตนของเราเองมากขึ้นเพียงนั้น ฉะนั้นการคงไว้ซึ่งเอกอัครราชทูตของคนใต้ในมิติที่ว่านี้ก็ยิ่งทำให้ตัวตนของคนใต้มีคุณค่ามากขึ้นในยุคหลังความทันสมัยภายใต้เงื่อนไขของจุดหักเหแห่งยุคสมัย

อ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. แหกคุกทางปัญญา : สะท้อนคิดวิกฤตการศึกษาไทย. ส. เอเชียเพรส (1989), 2543.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภาและพูนศักดิ์ ธานีกรประดิษฐ์. เศรษฐกิจหมู่บ้านภาคใต้ฝั่งตะวันออกในอดีต. สร้างสรรค์, 2540.
- ชวน เพชรแก้ว. “นิสัยและบุคลิกภาพของชาวใต้ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา” พื้นบ้านพื้นเมืองถิ่นไทยทักษิณ. หนังสือที่ระลึกในโอกาสเปิดพิพิธภัณฑคดีชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2534.
- แถมสุข นุ่มนนท์. ผู้วิจารณ์ข้อเสนอของนิธิ เอียวศรีวงศ์) “การแลกเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองของ นครศรีธรรมราชระหว่างปลายอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์” รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 4 : ศิลปวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ นครศรีธรรมราช วิทยาลัยครุ นครศรีธรรมราชและกรมศิลปากร, 2529.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. “ศิลปวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของนครศรีธรรมราช” รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 4. รุ่งศิลป์การพิมพ์ 2531.
- บัณฑิต หลิมสกุล. เลขานุการเอกคณะผู้แทนไทยประจำองค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก มติชนรายวัน สิงหาคม หน้า 5, 2545
- ปรีชา นุ่นสุขและวิรัตน์ ธีระกุล “พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชกับศิลปวัฒนธรรมและสังคมนครศรีธรรมราช” รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 4. ศิลปวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคมของนครศรีธรรมราช, รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2530.
- พรพิไล เลิศวิชา. 200 ปี ศีรีวง. ฝ่ายวิจัยสถาบันพัฒนาชนบท มูลนิธิหมู่บ้าน, 2531.
- พร้อม มณีโชติ. “พระพุทธศาสนาในปักษ์ใต้” วิชา (ชีวิตไทยปักษ์ใต้) 3 : (3-4), มีนาคม - พฤษภาคม 2521 และมิถุนายน - สิงหาคม 2521 : 33
- ยงยุทธ ชูแว่น. การดำรงอยู่ของวิถีการผลิตแบบไร่เลื่อนลอยในบริเวณเชิงเขาบรรทัด อำเภอกงหรา จังหวัด พัทลุง (พ.ศ.2518 - 2529), 2529.
- ล้อม เฟิงแก้ว. “ชุมชนบ้านดอนทราย : รุ่ง ดอนทรายและดำหัวแพร”, ทักษิณคดีศึกษา. 4 : (1) (มิถุนายน - กันยายน 2537) : 47.
- วอลเดน เบลโล, เชียร์ คันนิงแฮม, ลีเค็ง ปอห์ แพลโดย สุรนุช รงค์สิลา. โศกนาฏกรรมสยาม.

(พิมพ์ครั้งที่ 5) สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง กรุงเทพฯ 2545.

อัมพร ต้วงปาน. ท้องถิ่นกับกระแสโลกาภิวัตน์ (บรรยายพิเศษ) ห้องประชุมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช 28 เมษายน 2545.

อาคม เดชทองคำ. หัวเขือกัวชน. เคล็ดไทย, 2543.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, 2540.